

Helleborussen

Bij de Helleborussen onderscheidt men twee groepen: Kerstrozen en Lenterozen. De namen zeggen het al, de bloei valt in een andere tijd. Dit gaat niet bij alle soorten op. Het gebeurt dat lenterozen gelijktijdig met kerstrozen bloeien of omgekeerd.

De bekendste kerstroos is *Helleborus niger*. Deze plant komt oorspronkelijk uit de Alpen. Tegenwoordig wordt hij rond de kerst veel in tuincentra aangeboden. In de tuin bloeit hij vanaf januari. De bloemen zijn prachtig wit. Jammer dat de plant snel door een schimmelziekte wordt aangetast, die zwarte vlekken op de bladeren geeft en die ook de bloemen kunnen aantasten. Ze groeien ook alleen als de samenstelling van de grond optimaal voor ze is. Er zijn veel cultivars in de handel. Mij is het nog nooit gelukt de plant langer dan één jaar over te houden. Een alternatief is, een witte *Helleborus orientalis*, die bloeit ook heel vroeg.

Van de lenterozen is *Helleborus orientalis* de meest voorkomende. Deze bloeit van februari tot april-mei. In het wild komen drie verschillende kleuren voor, witachtig, purper en witte bloemen met

rode vlekken. De verschillende kleuren zijn afhankelijk van de plaats in Europa waar ze voorkomen. *Helleborus orientalis* komt het meest voor in bergachtige streken in Oostelijk Europa. In tuinen zien wij deze soort ook het meest. Ze staan er in diverse kleuren. Planten met verschillende kleuren kruisen heel makkelijk. Ze geven zaad dat goed kiemt. De nakomelingen zijn niet kleurvast. Ze hebben niet altijd de kleur van de moederplant. Je krijgt planten van wit tot purper en alles wat er tussenin zit. Ook gevlekte kun je krijgen. Steeds een verrassing. In mijn tuin staat de purperkleurige *Helleborus atrorubens*. Deze geeft wel kleurvaste nakomelingen. Ik heb hem ooit van Sipkes in Oostvoorne uit zijn heemtuin gekregen.

Bekende wilde soorten zijn nog de Wrangwortel met groene bloemen. Deze geeft bij mij althans geen zaad. Stinkend nieskruid, *Helleborus foetidus* staat ook wel in bosgebieden in West-Europa. Deze plant geeft veel zaad, dat makkelijk kiemt. In veel tuinen zie je ook *Helleborus corsicus*. Een plant met grote bladeren en groenachtige bloemen.

Alle *Helleborussen* behoren tot het geslacht Nieskruid. Ze houden van steenachtige grond met voldoende humus en kalk. Bij mij op de kleigrond doet Stinkend nieskruid het goed. Mieren verspreiden de zaden. Aan het zaad zit een aanhangseltje, waar mieren van houden. Ze slepen de zaden naar hun nest, maar onderweg verliezen ze er weleens een. Zo kun je overal in de tuin zaailingen vinden.

De meeste soorten zijn winterhard. Misschien heb je tijdens de vorstperiode planten plat op de grond zien liggen. Dit komt doordat, bij vorst, de spanning in de cellen van de bloemen en bladeren afneemt. De bloemen en bladeren worden slap en vallen om. Water zet bij bevriezen uit. Blijft er te veel water in de cellen, dan barsten ze en sterven af. Bij stijging van de temperatuur komen de cellen weer

op spanning en de bloemen en bladeren richten zich weer op. Na de afgelopen vorstperiode is mij opgevallen dat niet alle soorten zich even gemakkelijk herstellen. Sommige zijn wel wintervast, maar er zijn ook soorten die je beter af kunt dekken om schade aan de bloemen te voorkomen. Mijn purperkleurige Helleborus zal dit voorjaar niet uitbundig bloeien. Er liggen nog bloeistengels plat op de grond.

Het zaad heeft om te kiemen een koudeprikkel nodig. In de natuur gaat dit vanzelf. Wil je ze in een bakje zaaien, dan kun je het zaad een poosje in de diepvries leggen. De schimmelziekte, die bij alle Helleborussen zwarte vlekken op de bladeren kan veroorzaken, kun je zoveel mogelijk tegengaan, door de oude bladeren vlak voor de bloei te verwijderen.

Marias Velthuizen